

NATIONALMUSEETS
Arbejdsmark 2017

Indhold

- 7 **Forord**
RANE WILLERSLEV
- 8 **Historiske Morgener**
– kaffe og kulurhistorie til de morgenfriske
METTE BYRIEL-THYGESEN OG ANE SIGNE GREEN
- 20 **Bønder, borgere og turister på Oldnordisk Museum 1851-85**
KRISTOFFER SCHMIDT
- 34 **Fornuft og følelse**
– om autenticitet og museumsgenstande
PETER HENNINGSEN
- 46 **SASMAP**
– nye veje til at undersøge og beskytte Europas undervandskulturarv
DAVID GREGORY, ZYAD AL-HAMDANI, CHARLOTTE BJÖRDAL, BARBARA DAVIDDE PETRIAGGI, JØRGEN DENCKER, MARIA GARAGA, POUL JENSEN, MARTIJN MANDERS, SØREN PORS-GAARD, BRIAN SMITH OG JENS WUNDERLICH
- 60 **Mikroskopisk arkæologi**
– 100 år med pollenanalyse
MORTEN FISCHER MORTENSEN, CHARLIE CHRISTENSEN, CATHERINE JESSEN OG PETER RASMUSSEN
- 74 **Klimatilpasning og bevaring af kulturlag i byerne**
– erfaringer fra Bryggen i Bergen
HENNING MATTHIESEN, FLORIS BOOGAARD, JOHANNES DE BEER, ALEXANDER RORY DUNLOP, JØRGEN HOLLESEN, JANN ATLE JENSEN, OG JENS RYTTER
- 86 **Vroulia**
– en antik by på Rhodos
ERIPHYLE KANINIA OG STINE SCHIERUP
- 102 **Pallevis af indianske oldsager fra før Columbus' tid**
CASPER JACOBSEN TOFTAARD
- 118 **Tidlig jernalder på Hulailansletten i Luristan**
– danske udgravninger og fund fra plyndrede grave
HENRIK THRANE
- 134 **Fletværket ved Nekselø**
– skovdrift og storstilet fiskeri i bondestenalderen
LISBETH PEDERSEN, ANDERS FISCHER OG DAVID JOHN GREGORY
- 146 **Stednavne og jernalderens rige storgårde**
SOFIE LAURINE ALBRIS
- 160 **Runestensjagt**
– genopdagelsen af Ydby-stenen og andre forsvundne runesten
LISBETH M. IMER OG CHARLOTTE BOJE ANDERSEN
- 172 **Møntfund og danefæ**
– før og nu
HELLE HORSNÆS
- 186 **Et rekonstrueret budskab**
– Højerup Gamle Kirke
MARTIN WANGSGAARD JÜRGENSEN OG SUSANNE ØRUM
- 204 **Urokser og drikkehorn**
– DNA-analyser af Nationalmuseets drikkehorn
VIVIAN ETING, MAIKEN HEMME BRO-JØRGENSEN, CHRISTIAN CARØE OG MIKKEL HOLGER S. SINDING
- 220 **Serampore**
– på sporet af Danmarks ukendte koloni i Indien
BENTE WOLFF, FLEMMING AALUND OG SIMON RASTÉN
- 236 **Karneval og kreolisering**
– i det tidligere Dansk Vestindien
MILLE GABRIEL
- 250 **Guvernøren vender hjem**
– Konrad Emil Mouriers indiske samling
LOUISE SEBRO
- 266 **Med vajende faner**
– den danske hærs faner og estandarter siden 1600-tallet
KARSTEN SKJOLD PETERSEN
- 282 **Hestekræfter i Hangar 46**
– en vellykket faglig revision og et åbent magasin
JENS OLE CHRISTENSEN
- 294 **Frøslevlejren**
– fangelejr, museum, erindringssted
HENRIK SKOV KRISTENSEN
- 308 **Vikingerne vender tilbage**
ANNE-CHRISTINE LARSEN OG SØREN MOESGAARD BJØRNSSEN

Serampore

– på sporet af Danmarks ukendte koloni i Indien

AF BENTE WOLFF, FLEMMING AALUND OG SIMON RASTÉN

Serampore set fra floden i 1810.

Serampore seen from the river in 1810.

Udsnit af tegning: J. Hammer.
M/S Museet for Søfart

Serampore, Bengalen. Tegnet 1810.

Mange kender til Danmarks gamle kolonier i Tranquebar i Indien, på Guldkysten i Vestafrika og i Vestindien. De færreste har derimod hørt om handelskolonien i Serampore, nær Calcutta i Indien, selvom byen engang var blandt Danmarks største. Serampore, med det danske navn Frederiksnagore, var under dansk styre fra 1755 til 1845. Der findes stadig mange spor fra dengang, men de gamle bygninger er i forfald, og med en rivende byudvikling er det i sidste øjeblik, hvis de skal reddes for eftertiden. Nationalmuseets Serampore Initiativ modtog i 2011 midler fra Kulturministeriets pulje til bevaring af danske kulturminde i udlandet og indgik derefter et partnerskab med Realdania, der sikrede projektets økonomi. Målet er at sikre en del af bygningsarven for eftertiden og at skabe ny viden om Serampores danske og indiske historie. Serampore Initiativet følger Nationalmuseets to foregående satsninger i Ghana og Tranquebar, der også omfattede forskning, formidling og bygningsrestaurering i tidligere danske koloniområder.

Handelsstation og missionscentrum

Serampore ligger ved Hooghlyfloden, en biflod til Ganges, der strømmer sydpå forbi storbyen Kolkata (Calcutta) og videre ud til det enorme, vidtforgreneede delta, der munder ud i Den Bengalske Bugt (fig.1). Flodsystemet er livsnerven i hele den nordøstlige del af det indiske subkontinent. Hooghlyfloden var en hovedvej for eksporten af Nordindiens luksus- og specialvarer, og det var derfor, danskerne i 1755 anlagde deres by netop her, på en strækning hvor andre europæiske magter også havde etableret handelskolonier (fig.2)

Danskerne havde tidligere haft ret til at drive handel i det rige Bengalen, men de havde måttet opgive deres handelsstationer. Med Serampore fik de stabilitet i denne del af Indien, der længe havde været et verdenscentrum for handel. Målet var at få direkte adgang til især de fine bomulds- og silketekstiler og også til den salpeter, som var en nødvendig ingrediens til fremstilling af krudt.

Da det danske Asiatisk Kompagni etablerede handelsstationen i Bengalen, foregik det efter forhandling med det mægtige muslimske mogulstyre, der ganske vist var svækket, men som stadig var et af verdens største imperier. Det lykkedes at få rettighederne til et lille stykke land ved landsbyen Srirampur mod at betale skat og en årlig afgift til lokale herskere, som det også var tilfældet i Tranquebar. Formelt kaldte danskerne området for Frederiksnagore efter Frederik

V. Den indiske befolkning benyttede dog fortsat navnet Srirampur – hinduguden Rams by – som for områdets europæere blev til Serampore.

At byen på samme tid var opkaldt efter en dansk konge og en hindugud og i øvrigt lå i et område, der var under muslimsk styre, afspejler fint de komplekse magtrelationer, der prægede Bengalen. Mens briterne opbyggede en stærk militærmagt og gradvis overtog kontrollen med Indien, var danskerne helt afhængige af støtte fra den lokale indiske elite for at kunne fastholde og administrere Serampore. De fremtrædende indiske familier fungerede som mellemhandlere og hjalp med at skaffe varer, og de havde stor indflydelse som pengeudlånere og investorer i danske handelstogter. En af de vigtigste lokale

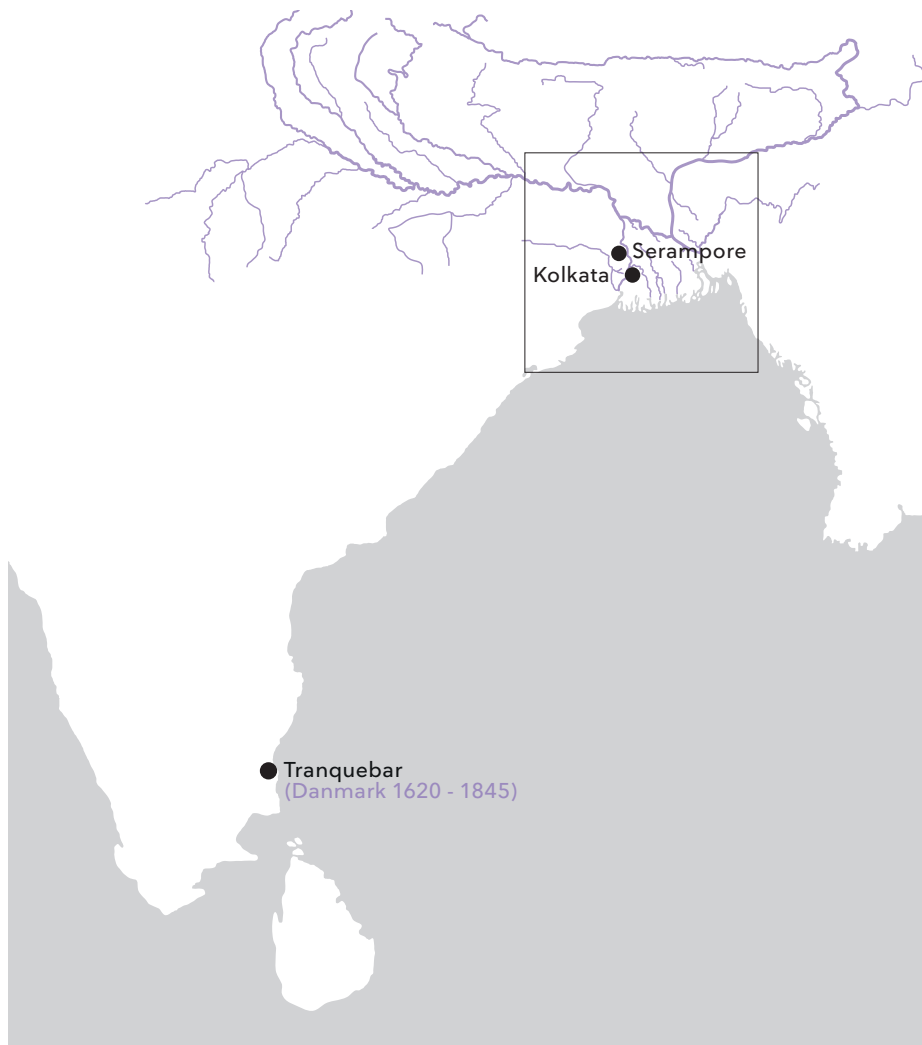

Fig.1

Det indiske subkontinent med det store flodsystem, der munder ud i den Bengalske Havbugt.

The Indian subcontinent with the large river system which empties into the Bay of Bengal

Grafik: Sanne Eriksen

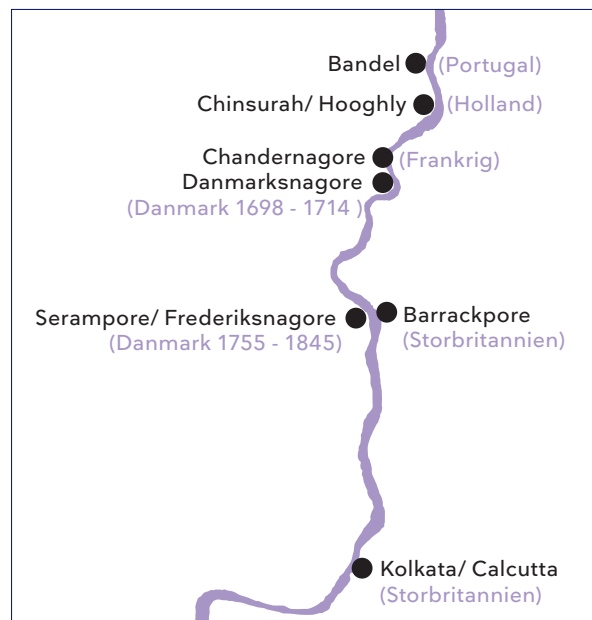

Fig.2

Hooghlyfloden med de tidligere europæiske handelsstationer.

The Hooghly River with the former European trading stations.

Grafik: Sanne Eriksen

rigmænd i begyndelsen af 1800-årene var Raghuram Goswami, der brugte en del af sin formue på at opkøbe ejendomme i Serampore, som han lejede ud til europæere. Raghuram byggede et palads med over hundrede værelser (fig.3), og han var så rig, at han efter sigende tilbød at købe hele byen af danskerne, som dog endte med at sælge den til englænderne i 1845.

En af årsagerne til den opblomstring, Serampore oplevede i slutningen af 1700-tallet, var den liberale asylpolitik, danskerne førte for at tiltrække nye indbyggere og aktiviteter til byen. Blandt dem, der slog sig ned i byen, var mange europæere fra Calcutta, som var eftersøgt for kriminalitet, eller som var gået konkurs og nu reddede resten af deres formue fra kreditorerne ved at flygte til Serampore. En anden gruppe, der nød godt af den danske administrations åbenhed, var en gruppe britiske baptistmissionærer, der ankom til byen omkring år 1800. På det tidspunkt sad Storbritannien på magten i hovedparten af Bengalen, og briterne havde forbudt missionsaktiviteter, som de frygtede ville skabe social uro til skade for handelen.

Baptistmissionens aktiviteter er den primære grund til, at Serampore i dag er kendt i Indien. Serampore blev hovedkvarter for missionens omfattende skolevirksomhed, sociale arbejde og ikke mindst trykkeri. For at kunne udbrede kristendommen måtte missionærerne først oversætte Bibelen, og derfor begyndte de, hjulpet af indiske eksperter, at studere asiatiske sprog, udvikle ordbøger og fremstille tryktyper til de forskellige sprog. Mange indiske sprog kom for første gang på tryk i Serampore. Ud over Bibelen blev der trykt og udgivet klassiske indiske tekster og litteratur, ligesom også de første aviser på bengali udkom herfra. Dette pionerarbejde fik stor betydning for den videre udvikling inden for uddannelse og folkeoplysning i hele Indien.

I 1818 grundlagde missionen Serampore College med det formål at uddanne indere, som på sigt skulle hjælpe med at udbrede kristendommen (fig.4). Ud over bibelstudier undervistes der i klassiske indiske sprog, skrifter og love samt vestlig naturvidenskab, geografi og historie. I 1827 modtog Serampore College et kongeligt diplom fra Frederik VI og fik herved formel status som universitet på linje med Danmarks to øvrige universiteter i København og Kiel, og det blev dermed Asiens første moderne universitet. Serampore College fungerer stadig og har i dag flere tusind studerende inden for alle slags fag. Til hovedbygningen forærede Frederik VI en trappe og en port af støbejern, og begge dele vil blive restaureret som led i Nationalmuseets projekter, så de kan stå klar i 2018, når Serampore College fejrer 200-års jubilæum.

En moderne by i hastig udvikling

Med en samlet befolkning på omkring 1,3 milliarder indbyggere er Indien i dag verdens fjerdestørste økonomi, hvad angår købekraft. I den skala kan Serampore med en befolkning på ca. 200.000 indbyggere synes lille og ubetydelig, og var det ikke for byens historie under dansk styre, ville den være en anonym forstad til Kolkata.

Kommer man til Serampore med tog eller bil, er der ikke mange tegn på byens fortid. Man mødes af en moderne indisk by med larmende og osende trafik i travle handelsgader (fig.5). Bybilledet er præget af tæt bebyggelse af fortrinsvis en- og toetagers huse, men befolkningstilvæksten og den voksende købekraft giver behov for nye boliger, og gamle huse bliver revet ned til fordel for femetagers byggeri, der tilbyder komfort og moderne bekvemmeligheder. Og byudviklingen går meget stærkt. Det har vi været vidne til i de syv år, der er gået, siden vi først kom til Serampore for at identificere de europæiske og

indiske bygninger, der endnu findes fra tiden for den danske tilstedeværelse i Bengalen.

Vælger man at ankomme til Serampore med den lille færge, der går i pendulfart over floden, lander man derimod lige midt i det historiske centrum. Her fornemmer man endnu byen, som den blev anlagt af danskerne, med kirken for enden af et langt, smalt torv, som det også kendes fra danske købstæder. Det er i denne del af byen, vi i disse år arbejder på at dokumentere og restaurere nogle af de vigtigste bygninger fra den danske periode. Mere end blot at ville sikre sporene af Danmarks historie som søfartsnation og kolonimagt er formålet at medvirke til udforskning og bevaring af en fælles dansk-indisk historie, hvilket vi har en international forpligtelse til gennem Danmarks tilslutning til UNESCOs Verdensarvskonvention.

Med bistand fra Indian Institute of Engineering Science and Technology i Shibpur har vi lavet en registrant over de vigtigste bygninger og gadeforløb i bykernen (fig.6). Desuden har studerende fra CEPT University i Ahmedabad opmålt og beskrevet udvalgte bygninger som led i deres uddannelse. Dette arbejde er med til at skabe lokal bevidsthed om de enkelte bygningers historie og øge opmærksomheden på de store arkitektoniske kvaliteter, som de historiske bygninger bidrager med i det samlede bybillede.

Fig.3

Raghuram Goswami's palads fra det tidlige 1800-tal er i dag i forfald, men vidner endnu om den rigdom, kolonihandelen skabte i den indiske elite. Søjlernes udformning er et eksempel på den udbredte inkorporering af klassiske europæiske stiltræk i den indiske arkitektur i det tidlige 1800-tal.

Raghuram Goswami's palace from the early 1800s is today in a state of decay but still bears witness to the wealth the Indian elite earned from the colonial trade. The design of the columns is an example of the early 1800s' widespread incorporation of classic European stylistic features in Indian architecture.

Foto: Dev Nayak 2016

Kulturarven i Serampores historiske centrum

Ud over at være en kommune er Serampore hovedby i et af Hooghly-distriktets fire underdistrikter. Et underdistrikt lyder måske ikke af så meget, men da befolkningen i distriktet er på størrelse med hele Danmarks befolkning, er det et stort offentligt administrationsapparat, der findes i Serampore. Underdistriktets administration og domstole ligger stadig inden for det muromkransede område, der har udgjort Serampores administrative centrum siden danskernes ankomst i 1755. Her havde danskerne deres hovedkvarter til 1845, hvor Serampore blev solgt til Storbritannien og indgik i Britisk Indien efter 90 års dansk styre. Og her overtog og videreførte de indiske myndigheder den offentlige forvaltning fra briterne efter Indiens selvstændighed i 1947.

Midt på området ligger det fine guvernementshus fra 1771 med sin klassiske søjleportal (fig.7). Huset fungerede som hovedkvarter og domhus for den danske, britiske og indiske administration. For nylig er husets funktioner flyttet til et par nye og større nabobygninger, og delstatsregeringen står nu for en omfattende restaurering af bygningen, der forventes afsluttet i 2018. Guvernementshuset skal fortsat bruges til offentlig administration og til kulturhus. Fra Nationalmuseet bidrager vi til en udstilling om Serampores historie, der får plads i de istandsatte lokaler.

Nationalmuseet har ansvaret for restaureringen af fem andre bygninger i bykernen. Ved at restaurere disse bygninger er det muligt at bevare en historisk

Fig.4

Cricketspil foran Serampore Colleges hovedbygning. Universitetet, der har studerende fra hele Indien, kan i 2018 fejre 200-års jubilæum.

Cricket in front of the main building of Serampore College. The university has students from all over India and celebrates its bicentenary in 2018.

Foto: Simon Rastén 2016

helhed midt i de forandringer, der sker i den øvrige by. Det er afgørende for et holdbart resultat, at arbejdet planlægges og gennemføres i et tæt samarbejde med de indiske myndigheder, arkitekter og håndværkere. Takket være dygtige håndværkere fra Murshidabad, Bengalens gamle hovedstad, hvor bygningstraditionerne holdes i hævd, har det været muligt at udføre alle arbejderne med kalkmørtel frem for med moderne cement, og facaderne bliver kalket i de oprindelige farver i gul okker og med hvidkalkede detaljer. Lige så vigtigt er det, at bygningerne får en brugbar funktion, så de kan blive anvendt og vedligeholdt i fremtiden.

Det største restaureringsprojekt, vi har givet os i kast med, er en pragtvilla ved floden, hvis oprindelige funktion havde fortabt sig i glemslen. Ud fra gamle malerier og arkivdokumenter i Danmark og Indien kunne vi identificere bygningen som The Denmark Tavern and Hotel fra 1780'erne (fig.8). Indtil restaureringen gik i gang i 2015, blev en sidefløj brugt af politiet, mens resten af huset var styrtet sammen. Det var et spørgsmål om tid, før politiet havde måttet forlade bygningen og lade den rive ned til fordel for en ny.

Efter en nøje vurdering besluttede vi at restaurere bygningen på trods af dens dårlige tilstand. Den afgørende faktor var husets placering. Det ligger ved floden, på stedet hvor danskerne havde deres flagstang, saluteringskanoner og landingsplads. Fra denne prominente placering fører vejen i lige linje til hovedporten og det gamle guvernementshus, og ved at restaurere alle disse bygninger kan man bevare denne hovedakse i bykernen (fig.6). Huset skal i fremtiden bruges som café og hotel og får derved sin oprindelige funktion tilbage.

Fig.5
Markedsgade i Serampore.

Market street in Serampore.

Foto: Simon Rastén 2016

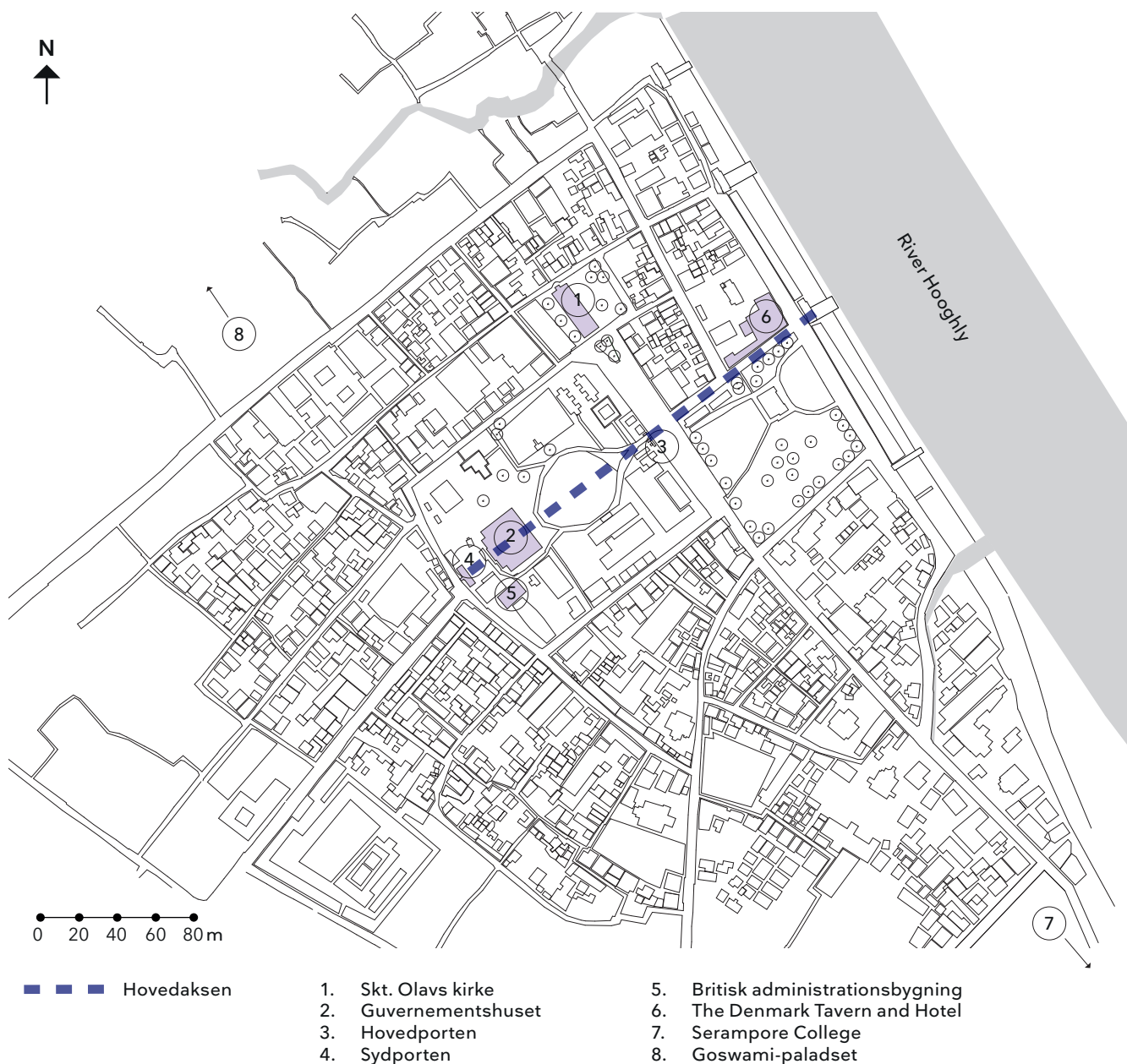

Fig.6

Serampores historiske centrum med markering af hovedaksen fra floden til guvernementshuset. Nationalmuseets restaureringsprojekter er markeret med gråt.

Serampore's historical centre with indication of the main axis from the river to the Government House. The restoration projects of the National Museum are marked in grey.

Kort: Indian Institute of Engineering, Science and Technology, Shibpur
Grafik: Sanne Eriksen

Nationalmuseet står også for restaureringen af de to indgangsporte til det gamle administrationscentrum. Den sydlige portbygning bag guvernementshuset (fig.9 og 10) lå i ruiner, men er nu genopbygget og kan igen bruges som indgang og vagtrum. Hovedporten var en mindre, men nok så kompliceret restaureringsopgave. Den bruges af de mange, der hver dag skal til kontorerne og retsbygningerne, eller som bruger området rekreativt; for ikke at tale om de køer, der kommer for at græsse foran det gamle guvernementshus. Gennem porten kører også transportbilen med dagens varetægtsfanger til domhuset, som, hvis de bliver dømt, kan havne i Serampores tidligere danske fængsel fra 1805.

Vores første afsluttede restaureringsprojekt er Skt. Olavs Kirke fra 1805 (fig.11-13). Den lokale restaureringsarki-

tekt Manish Chakraborti var hovedansvarlig i samarbejde med Nationalmuseet. Kirken blev bygget på foranledning af nordmanden Ole (Olav) Bie, der var chef for kolonien fra 1776 til sin død i 1805. At kirken er opkaldt efter den norske helgenkonge Olav, kunne tolkes, som om Bie derved på én gang kunne hædre Norge og sætte et minde over sig selv, der delte navn med helgenen. I kilderne ser det imidlertid ud til, at kirken i begyndelsen kun blev omtalt som den danske kirke eller den protestantiske kirke, så navnet Skt. Olav er nok først kommet til engang efter Bies død. Bie ligger begravet på Serampores danske kirkegård sammen med andre dansk-norske embedsmænd og handelsfolk.

I 2008 begyndte taget at true med at styrte ned. Kirken blev lukket, og snart efter faldt en af de store loftsbjælker ned, helt gennemgnavet af termitter. Indtil da havde kirken været i fast brug af Serampores to kristne menigheder.

Fig.7

Guvernementshuset, hvis ældste del er fra 1771, blev anvendt både som bolig og kontorer for den danske administration. Siden blev det udvidet og brugt til domhus af de britiske og siden de indiske myndigheder. Når Vestbengalens delstat afslutter restaureringen, skal bygningen bruges som kulturhus og museum.

The Government House, whose oldest part is from 1771, was used as a residence and as offices for the Danish administration. Later it served as a courthouse for the British colonial administration and subsequently for the Indian authorities. The West Bengal state government is currently restoring the building and plans to use it as a culture centre and museum.

Fig 8

The Denmark Tavern and Hotel. Bygningen giver et indtryk af de store villaer fra den florissante periode i slutningen af 1700-tallet. Efter restaurering vil huset blive indrettet til café som et attraktivt tilbud til især de mange unge, der mangler et sted at mødes, og som i tillæg får mulighed for at opleve historiens vingesus.

The Denmark Tavern and Hotel. The building is a fine example of the grand villas dating from the late 1700s when the overseas trade was flourishing. After restoration the building will be run as a café for Serampore's visitors and citizens, including the many young people who need places to meet. Here they will be able to enjoy their coffee in a historic atmosphere.

Fotos: Flemming Aalund 2016

Fig.9

Sydporten var en tilgroet ruin, gemt bag en nyere lagerbygning, og ingen var opmærksom på dens historiske betydning og arkitektoniske kvaliteter. De lokale myndigheder rev lagerbygningen ned, hvilket giver mulighed for at etablere en ny offentlig plads foran den restaurerede portbygning.

The South Gate was a grown-over ruin, hidden behind a recently built warehouse. No one was aware of its historical significance and architectural qualities. The local authorities have demolished the warehouse to make room for a new public square in front of the restored gatehouse.

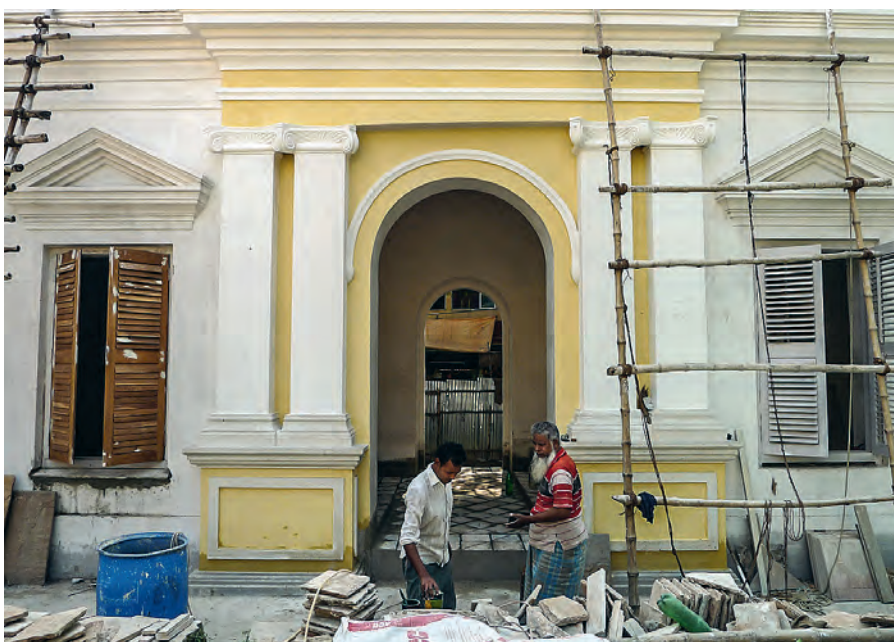

Fig.10

Sydporten under restaurering med prøve på den oprindelige farvesætning, hvor facaden er kalket i gul okker, og de arkitektoniske detaljer er fremhævet med hvid kalkning.

The South Gate during restoration with a test sample of the original colour scheme. The facade is limewashed in yellow ochre and the architectural details are emphasized in white limewash.

Fotos: Flemming Aalund 2013 og 2015

Restaureringen blev afsluttet i 2016 og vandt samme år en udmærkelse fra UNESCO. Prisen blev begrundet med projektets høje kvalitet; ikke kun hvad angik selve restaureringsarbejdet, men også forarbejdet, der omfattede historikerens arkivstudier, arkitektens projektering og konservatorens farveanalyser af mørtelprøver på Nationalmuseets laboratorium i Brede.

Ud over Nationalmuseet findes der endnu et dansk initiativ i Serampore. En gruppe engagerede borgere fra Aars, der havde besøgt Serampore under en Indiensrejse, tog i 2009 et stort skridt, da de stiftede Foreningen til Bevarelse af Danske Minder i Serampore. Foreningen har rejst midler fra bl.a. Dronning Margrethes og Prins Henriks Fond, og den har bidraget til restaureringen af Skt. Olavs Kirke og The Denmark Tavern.

I vores projekt har vi kun haft mulighed for at restaurere offentlige bygninger, og fremtiden ser ikke lys ud for de privatejede pragthuse og de ben-

Fig. 11

Restaureringen af St. Olavs Kirke omfattede en udskiftning af hele tagkonstruktionen og restaurering af alle facader, vinduer, døre og inventar.

During the conservation of St. Olav's Church, the whole roof structure was replaced and all facades, windows and doors were thoroughly restored.

Foto: Bente Wolff 2014

Fig.12

Skt. Olavs Kirke genåbnede i 2016 efter restaureringen. Øverst: Christian VII's monogram på facaden. Nederst: Håndværkere og andre fra restaureringsholdet. Arkitekt Manish Chakraborti siddende nr. 2 fra venstre.

St. Olav's Church reopened after restoration in 2016. Top: The monogram of Christian VII on the church facade. Bottom: Craftsmen and other members of the restoration team. Front row, second from the left, is conservation architect Manish Chakraborti.

Foto øverst: Michael Andersen 2017
Foto nederst: Bente Wolff 2016

galske paladser, der ligger i byen og vidner om den rigdom, som kom fra handel med danskerne og andre europæere. Men der er små lyspunkter, også for de private bygninger: Ifølge Raghurams efterkommer, Prosun Goswami, har Nationalmuseets indsats i byen inspireret ham til at påbegynde en renovering af familiens palads (fig.3). Flere husejere er i dag også mere positive over for at lade deres gamle huse indstille til fredning, end da vores arbejde begyndte.

Fig.13

Julen fejres i den restaurerede Skt. Olavs Kirke.

Celebrating Christmas in the restored St. Olav's Church.

Fotos: Kamal Nath 2016

Indisk interesse for Serampores kulturminde og historie

En vigtig forudsætning for restaureringsprojekterne er den opbakning, de mødes med blandt Serampores borgere. I de mindst uddannede og økonomisk dårligst stillede husstande fremhæver folk først og fremmest bygningernes betydning i deres egen levetid. Bygningerne beskrives som byens og nabolagets kendetegn og forbindes med personlige minder fra barndommen. Lokal-samfundets tilknytning til bygningerne fremgik i juledagene 2016, hvor den kristne menighed holdt åbent hus i den restaurerede Skt. Olavs Kirke (fig.13). Flertallet af gæsterne var muslimer og hinduer fra det fattige kvarter, som kirken ligger i.

Samme personlige veneration for bygningerne kommer til udtryk hos Serampores store og veluddannede middelklasse, hvor mange desuden er optaget af at kende deres bys historie. Vi samarbejder blandt andre med den lokale kulturarvsforening, Serampore Heritage Restoration Initiative (SHRI), som både formidler viden om byens indiske og europæiske historie og også om den lokale kamp for selvstændighed fra det britiske kolonistyre.

Også den indiske presse har fulgt restaureringsarbejdet tæt og har ofte fremhævet projekterne i Serampore som eksempel til efterfølgelse, i en tid hvor folk i Indien oplever, hvordan massivt nybyggeri på få år kan forandre byer til ukendelighed.

Hvad angår udforskningen af Serampores historie, samarbejder vi med forskere fra Kolkata, der kan læse de indiske kilder. De foreløbige resultater peger på, at historien om Serampore under dansk administration er blevet omtalt stadig mere positivt i de indiske kilder, jo længere væk i tid man er kommet fra den danske tilstedeværelse. Under og umiddelbart efter perioden var Serampores indiske borgere optaget af problemer med lov og orden i byen forårsaget af de mange kriminelle tilflyttere. Men senere er danskerne især blevet husket for at være dem, der gav baptistmissionen mulighed for at udvikle byen som et

Fig.14

Disse officielle dokumenter dukkede op i arkivet i distriktshovedkvarteret i Chinsurah. De er skrevet af den sidste danske embedsmand i Serampore, Frederik Emil Elberling. Størstedelen af de danske arkivalier kom til København i 1845, men en del blev overdraget til det britiske styre og befinder sig stadig i Indien.

These official documents were discovered in the district archives in Chinsurah. They were written by the last Danish civil servant in Serampore, Frederik Emil Elberling. Most Danish official records were sent to Copenhagen in 1845, but some were handed over to the British colonial administration and are still kept in India.

Foto: Simon Rastén 2014

centrum for uddannelse og bogtrykkeri. Desuden omtales den danske periode i dag i Indien ofte som et eksempel på international samhandel og fredelig eksistens og udgør dermed et positivt modbillede til det britiske kolonistyre, der tog til i brutalitet gennem 1800-tallet.

Som altid kan historien læses på flere forskellige måder, der hver især rummer en sandhed. Serampore er et særlig tydeligt eksempel på, hvordan kolonitiden ikke altid var en simpel affære med to parter, hvoraf den ene undertrykte den anden, som det i langt højere grad var tilfældet i f.eks. de dansk-vestindiske plantager, der blev drevet ved hjælp af menneskehandel og slaveri. I Serampore søgte danskerne også at optimere deres indtjening med alle midler, men de måtte altid tilpasse sig de lokale vilkår.

I vores videre arbejde med at udforske Serampores historie ønsker vi at få flest mulige nuancer med i fortællingen og at se historien fra mange perspektiver – både indiske og danske og fra højere såvel som lavere samfundsklasser. Samtidig håber vi, at flere vil vælge at følge de danske og indiske turister, vi jævnligt møder i Serampore, som kommer for selv at opleve de materielle spor af den dansk-indiske historie.

LITTERATUR

Gøbel, Erik: "Radiating from Tranquebar. Education in Serampore, 1800-1845" i Fihl, E. og A.R. Venkatachalapathy (red.): *Beyond Tranquebar. Grappling Across Cultural Borders in South India*, New Delhi 2014.

Kurt-Nielsen, Jesper m.fl.: "Frederiksgave. Nationalmuseet genopfører slaveplantage i Ghana" i *Nationalmuseets arbejdsmark*, 2008, s. 55-68.

Rastén, Simon: "Serampore, det nye handelscentrum 1755-1808" og "Serampore i briterens skygge 1808-1845" i Brimnes, Niels (red.): *Indien. Tranquebar, Serampore og Nicobarerne*, København 2017.

Wolff, Bente: "Dansk bygningsrenovering genskaber Serampores pragt. Kolonial kulturarv revisited i en indisk storby på speed" i *Jordens Folk*, 2014, nr. 3., s. 30-37.

Østergaard, Uffe: "Universitetet i Serampore" i Bugge, K.E. m.fl. (red.): *Det begyndte i København ... Knudepunkter i 300 års indisk-danske relationer i mission*. Odense 2005.

Aalund, Flemming og Simon Rastén: *Indo-Danish Heritage Buildings of Serampore. Survey report by the Serampore Initiative of the National Museum of Denmark*. 2010.

"Serampore Initiativet" på <http://natmus.dk/historisk-viden/forskning/forskningsprojekter/serampore-initiativet/>

FORFATTEROPLYSNINGER

BENTE WOLFF
museumsinspektør, seniorforsker, ph.d.
Nyere Tid og Verdens Kulturer
Nationalmuseet

FLEMMING AALUND
arkitekt MAA, ph.d.
Tegnestuen Raadvad

SIMON RASTÉN
ph.d.-stipendiat
Nyere Tid og Verdens Kulturer
Nationalmuseet

ENGLISH SUMMARY

Serampore – Denmark's unknown colony in India

Serampore, a suburb of Kolkata in India, was a significant Danish trading colony from 1755 to 1845, but is today almost unknown in Denmark (fig.1 and 2). The Mogul Governor granted the Danes the right to engage in trade and administer the area against the payment of tax and customs duties. Many traces of the Danish period still exist in the historical centre of town, first and foremost the former Danish Government House (fig.7), St. Olav's Church (figs.11, 12 and 13), Serampore College (fig. 4) and several Indian palaces (fig. 3). Today the old buildings are in decay and threatened by rapid urban development. It is now the last chance if the most important traces of Serampore's Danish-Indian history are to be preserved for posterity. The Serampore Initiative of the National Museum of Denmark has been formed to document European and Indian buildings from the Danish period (fig. 6) and to restore a number of these buildings (figs.7-13). The restoration work is organized in close cooperation with the local state government and is being executed by local conservation architects and craftsmen. The Serampore Initiative also carries out archival research on Serampore's history (fig. 14). The project is funded by Realdania and the Danish Ministry of Culture.